„Наранџаста револуција” у Украјини, „Револуција ружа” у Грузији, „Револуција лала” у Киргизији, побуна у Белорусији, рат Јерменије и Азербејџана у Нагорно-Карабаху, конфликт Молдавије са самопроглашеном Придњестровском републиком... Дилема се намеће сама по себи: да ли је распад Совјетског Савеза 1991. за поменуте земље био корак напред, или корак назад?

Као да је преко ноћи стечена самосталност многе – збунила. Ослонац који им је, хтели то да признају или не, деценијама пружала централна власт, обрушио се. Требало је на своја плећа преузети одговорност. Не само за сопствене судбине, већ и за судбине оних с којима су доскора живели, а који су и даље остали ту, у суседном дворишту, али сада под неком другом, то јест својом влашћу.

Стара изрека каже: „Завади па владај”. А у бившим совјетским земљама имало се око чега завадити. Било да су смештене уз саму границу Европске уније, или неке друге велике заједнице, па и државе, било на просторима који су вековима у својим дубинама чували најразличитија блага, поготово енергенте, који су постали насушна потреба. Традиционалне несугласице око вере и нације бачене су у други план. Неки су се у тим

новим околностима снашли, већина није. Незадовољници данас или дижу буне сами против себе, или ратују против дојучерашњих комшија.

Све наведено намеће питање: Зашто се прва земља социјализма, која је бројала 15 република и чији су се народи споразумевали на чак 14 званичних језика, тако дуго растаче? И које су то невидљиве везе што и даље стоје на путу „новоослобођених" народа ка потпуној самосталности?

СССР је изникао из царске Русије, чије је унутрашње уређење било такво да су закони који су важили у Москви подједнако важили на целој територији евроазијске империје. Цар је био поглавар свима, а црква је, као продужена рука, бринула о душама његових поданика.

Оног дана кад је совјетска држава престала да постоји многе везе су и даље остале непрекинуте. Људи су наставили да живе једни поред других, да иду на исти посао, у исту школу, да се недељом и празником окупљају... Границе између држава јесу успостављене на терену, али да би се ушанчиле и у главама, морало је да се деси много више. То „више" неки су покушали да нађу у већ обојеним и другим револуцијама и међусобним ратовима.

У међувремену, свако је покушао да се докаже. Не толико дојучерашњим комшијама, познаницима, некоме у далеком свету, колико самом себи.

Укратко, све указује на то да се Совјетски Савез још није распао у оној мери у којој су то желели они коју су му скројили такву судбину. Напротив, дух прве земље социјализма као да и даље живи. Понешто конфузан, неприлагођен новим околностима, али несумњиво присутан. Они који су му предвидели крај схватају да још има превише тога што је могуће изгубити. А то код многих изазива немалу дозу нервозе. Не из страха да би негде могао да изникне неки нови СССР, већ стога што су они који су га гурали у понор свесни да нису понудили ваљану алтернативу.

Судбина совјетске државе у великој мери осликава судбину света 20. века. Био он демократски или аутократски. Све што се дешава у државама поменутим на почетку текста дешава се и тамо где совјетски дух никад није крочио. И тамо влада збуњеност

изазвана буђењем доскора замрзнутих тежњи људи да живе у најмању руку – нормално.

„Обојени протести" у Америци најдрастичнији су облик нових побуна. Овде заклињање у демократију, или оно што би неки под тим волели да виде, не може много да помогне. Чак су и ратовања по ко зна којим странама света пала у сенку свакодневних окршаја на улицама америчких градова. Рецепт за миран живот још није пронађен.

То је у великој мери и разлог за дуг распад Совјетског Савеза. Примери предочени онима који су онако здушно славили новостечену слободу једноставно нису били прихватљиви. Ниједна од „обојених револуција", чији су покретачи пренебрегли најважнију ствар – да се ново друштво може стварати само са новим људима – није ни могла да успе. Историјске промене остварују се с онима који немају за чим да жале, шта да изгубе. И који се неће много премишљати када дођу у ситуацију да одлучују на коју страну да се упуте. Као у совјетско доба.

(Политика)